

הסברים לפרק חשיבה מילולית 2

התשובות הנכונות:

15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
3	1	4	4	3	3	1	2	4	3	4	4	2	2	3

30	29	28	27	26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16
4	4	3	3	4	4	1	2	2	3	2	2	4	1	1

חילים וביטויים

1. התשובה הנכונה היא : (3).
פירוש הביטוי 'מחט את אפוי' הוא : קינח את אפוי.
2. התשובה הנכונה היא : (2).
פירוש המילה 'נרגנת' הוא : רוטנת, נוטה להביע אי-שביעות רצון.
3. התשובה הנכונה היא : (2).
פירוש המילה 'להצמית' הוא : לחסל לגמרי, לעקור מן השורש.
4. התשובה הנכונה היא : (4).
פירוש הביטוי 'פכים קטנים' הוא : אנקדוטות, פרטים קטנים ומשעשעים, בעלי חשיבות מעטה.

אנלוגיות

5. התשובה הנכונה היא : (4).
אדם קטן אמונה הוא פסימיסט. אדם שאינו נוטה להאמין בתוכניות גדולות לעתיד או באידיאולוגיות.
היחס בין המילים : "אדם קטן אמונה אינו נוטה להאמין".
תשובה (1) : האם אדם פטפטן אינו נוטה לדובב? לא. (אדם פטפטן – קל לדובב אותו)
תשובה (2) : האם אדם סורר אינו נוטה למרוד? לא. (אדם סורר דווקא כן נוטה למרוד)
תשובה (3) : האם אדם הפכפך אינו נוטה לחזות? לא. (דבר הפכפך הוא דבר שמשנתנה לעיתים קרובות, ולכן קשה לאחרים לחזות אותו)

תשובה (4): האם **אדם שהוא נווד אינו נוטה להשתקע**? כן. (נווד הוא אדם שהנדודים ממקום למקום הם אורח חייו, והוא אינו נוטה להישאר זמן רב במקום אחד)

6. התשובה הנכונה היא: (3).

"מטיל אימה" פירושו: מפחיד מאוד. "אחוז אימה" פירושו: פוחד מאוד. היחס בין המילים: "**מי שמטיל אימה גורם לאחר להיות אחוז אימה**".

תשובה (1): האם **מי שמעלה ארוכה גורם לאחר להיות נפצע**? לא. ("מעלה ארוכה" פירושו: מחלים. אין כאן פעולה על מישוהו אחר)

תשובה (2): האם **מי שמעלה חרס גורם לאחר להיות נכשל**? לא. (מי שמעלה חרס בידו נכשל בעצמו)

תשובה (3): האם **מי שמעלה באש גורם לאחר להיות נשרף**? כן.

תשובה (4): האם **מי שמעלה חלודה גורם לאחר להיות נרטב**? לא. (מתכת שנרטבת עלולה להעלות חלודה בעצמה)

7. התשובה הנכונה היא: (4).

אדם שמשועבד נמצא במצב של עבדות. פדיון היא הפעולה (תשלום כלשהו, בדרך כלל שבאמצעותה משחררים עבד.

היחס בין המילים: "**לפדות מישהו פירושו לגרום לו להפסיק להיות משועבד**". (בבדיקת התשובות נשמור על הסדר: נתחיל מן המילה השמאלית).

תשובה (1): האם **להעז מישהו פירושו לגרום לו להפסיק להיות מפחד**? לא. ("להעז" אינה פעולה שמתבצעת על אחר. מי שמפחד מתקשה להעז לעשות דבר מה)

תשובה (2): האם **להסב מישהו פירושו לגרום לו להפסיק להיות יושב**? לא. (להסב זה לשבת בעצמך לשולחן האוכל (כמו שבסדר פסח כולנו מסובין))

תשובה (3): האם **להלאות מישהו פירושו לגרום לו להפסיק להיות תשוש**? לא. (ההיפך הוא הנכון: להלאות מישהו פירושו לגרום לו להיות תשוש)

תשובה (4): האם **להרוות מישהו פירושו לגרום לו להפסיק להיות צמא**? כן.

8. התשובה הנכונה היא: (2).

היחס בין המילים: "**מי שמסתווה מקשה על אחרים להבחין בו**".

תשובה (1): האם **מי שמתנגד מקשה על אחרים להסכים איתו**? לא. (מי שמתנגד - בעצמו אינו מסכים)

תשובה (2): האם **מי שמתבצר מקשה על אחרים לפלוש אליו**? כן.

תשובה (3): האם **מי שמסתער מקשה על אחרים לתקוף אותו**? לא. (מי שמסתער תוקף בעצמו)

תשובה (4): האם **מי שמסתמא מקשה על אחרים לסנוור אותו**? לא. (מי שמסונוור מסתמא בעצמו, כלומר, ראייתו נפגעת)

9. התשובה הנכונה היא : (1).

סבויייה היא כלי שבו מחזיקים סבון. סבון עוזר להסיר לכלוך.
היחס בין המילים : "בסבויייה מחזיקים דבר שמטרתו לסייע בהסרת לכלוך".

תשובה (1) : האם בארנק מחזיקים דבר שמטרתו לסייע בהסרת חוב? כן.
הארנק משמש להחזקת כסף בו. בעזרת הכסף משלמים חוב ומבטלים אותו.

תשובה (2) : האם בארובה מחזיקים דבר שמטרתו לסייע בהסרת עשן? לא.
(הארובה בעצמה משמשת להרחקת העשן הנוצר מן האש שבה)

תשובה (3) : האם בכלא מחזיקים דבר שמטרתו לסייע בהסרת פשיעה? לא.
(בכלא מחזיקים אנשים שביצעו פשיעה בעבר, ואולי עלולים לבצע בעתיד)

תשובה (4) : האם בכפפה מחזיקים דבר שמטרתו לסייע בהסרת קור? לא.
(כפפה מבודדת מפני קור. מונעת קור בידיים)

10. התשובה הנכונה היא : (3).

להתפיל מים פירושו להוציא מן המים מלחים וחומרים אחרים ולהשמישם לשתייה.
היחס בין המילים : "להתפיל מים פירושו להוציא מהם דבר מה".
(בבדיקת התשובות נשמור על הסדר : נתחיל מן המילה השמאלית).

תשובה (1) : האם לרדות דבש פירושו להוציא ממנו דבר מה? לא.
(לרדות דבש פירושו להוציא את הדבש עצמו מתוך הכוורת)

תשובה (2) : האם להתפוח לחם פירושו להוציא ממנו דבר מה? לא.
(התפוח את הבצק זו פעולה בתהליך הכנת הלחם)

תשובה (3) : האם לסקל אדמה פירושו להוציא ממנה דבר מה? כן.
(לסקל את האדמה פירושו להוציא ממנה אבנים)

תשובה (4) : האם לשאוף אוויר פירושו להוציא ממנו דבר מה? לא.
(לשאוף אוויר פירושו להכניסו לריאות)

החלפת אותיות

11. התשובה הנכונה היא : (3).

השלשה המתאימה היא כ.ת.ר.

12. התשובה הנכונה היא : (4).

השלשה המתאימה היא ש.מ.ש.

פירוש הביטוי "בין השמשות" הוא : לאחר שקיעת החמה, בדיוק לפני רדת החשכה.
השלשה ת.ק.נ. מתאימה רק לתשובות (1) ו-(4).

13. התשובה הנכונה היא : (4).

השלשה המתאימה היא כ.ס.ף.
השלשה צ.ב.ע. מתאימה רק לתשובת (3) ו-(4).

14. התשובה הנכונה היא : (1).

השלשה המתאימה היא ח.ל.ק.
השלשה ש.כ.ר. מתאימה לתשובות (1) ו-(3).

השלמת משפטים

15. התשובה הנכונה היא : (3).

חוקרים רבים טוענים כי ככל שלאדם יותר קשרים חברתיים במקום עבודתו, ביצועיו בעבודה טובים יותר (כלומר, **קשרים חברתיים מביאים לעבודה טובה יותר**). מנכ"ל המכון הישראלי לפוליטיקה מתנגד לטענה זו (כלומר, **הוא סבור שקשרים חברתיים גורמים לעבודה גרועה יותר**). לדבריו, מאז התיידדו עובדיו אלה עם אלה הם החלו לבלות זמן רב בפטפוטים, ותפוקת העבודה ירדה (כלומר, **הקשרים החברתיים פגעו בעבודה**).

16. התשובה הנכונה היא : (1).

שימו לב למילה "אין" לפני הרווח הראשון!
לדעת גינסבורג, אין זה נכון שההצגה חייבת להיות מגובשת לחלוטין במוחו של הבמאי החל מתחילת העבודה (כלומר, **הבמאי לא חייב לתכנן הכול מראש**). לכן הוא אינו מרגיש מחויבות לספק לשחקנים הוראות חד משמעיות בנוגע לאופן משחקם כבר בחזרה הראשונה.

17. התשובה הנכונה היא : (1).

גל סבורה כי השמטת לימודי הלטינית מתכנית הלימודים במדינת באלניה נבעה מרצונו של השלטון הבאלני למנוע מנתיניו לשלוט בשפה זו, ולא מן הקשיים הכרוכים בהוראתה (כלומר, **לדעתה, הסיבה שלא מלמדים לטינית בבאלניה היא שהשלטון אינו מעוניין שידעו לטינית, ולא בגלל שקשה ללמד**). סברתה של גל נראית משכנעת לאור העובדה שמקצועות לימוד שהשלטון לא סבר כי הם מזיקים לו נלמדו גם כאשר התברר שהוראתם כרוכה בקשיים (כלומר, **כן לימדו מקצועות אחרים שקשה ללמד, כאשר השלטון היה מעוניין בכך**).

18. התשובה הנכונה היא : (4).

איני שולל את הנימה הסלחנית של מאמר הביקורת שכתבה איילה על הגרסה העברית של הספר "ניצת הדובדבן" (כלומר, אני מסכים עם הסלחנות שבביקורת על הגרסה העברית). לדעתי, ההסתייגות העדינה המובעת בביקורת היא בדיוק במידה הנכונה, והיא מעבירה לקוראים את הרושם שהתרגום ברובו נאמן למקור (כלומר, טוב שהביקורת עדינה כי רוב התרגום הוא טוב). נראה כי יש בתרגום טעויות מעטות בלבד, כך שהעושר הרוחני והספרותי של היצירה לא נותר חבוי מעיני הקורא העברי (כלומר, יש מעט טעויות ולכן גם מי שקורא בעברית זוכה ליהנות מהעושר שביצירה).

19. התשובה הנכונה היא : (2).

לאחר הבחירות לפרלמנט בדולמניה התברר כי מפלגת הסגולים ניהלה תעמולת בחירות בקרבת הקלפיות. מפלגת הצהובים, שהתאכזבה מתוצאות הבחירות, תבעה שייערכו בחירות חוזרות (כלומר, הסגולים ניהלו תעמולה בקרבת הקלפיות וניצחו. הצהובים, שהפסידו, תבעו בחירות חוזרות). לולא החליט בית המשפט המחוזי לדחות את תביעתה (כלומר, אם בית המשפט היה מסכים לתביעה שייערכו בחירות חוזרות), היה בכך משום קבלה של הטענה שתעמולת בחירות בקרבת הקלפיות עשויה להשפיע על אופן ההצבעה של הבוחרים.

היגיון

20. התשובה הנכונה היא : (2).

אבנר, בצלאל, גולן ודוד גרים בבניין. ידוע כי :
 - אבנר ובצלאל אינם גרים בקומות צמודות זו לזו.
 - דוד גר בקומה גבוהה מהקומה שאבנר גר בה.
 אנו נדרשים למצוא מה לא ייתכן. עבור כל תשובה ננסה להוכיח כי היא תיתכן וכך לפסול אותה :

גולן
בצלאל
דוד
אבנר

תשובה (1) : אבנר גר בקומה 1. התשובה תיתכן. ניתן למשל לסדר את דוד בקומה 2, בצלאל בקומה 3 וגולן בקומה 4. תשובה זו נפסלת.

תשובה (2) : בצלאל גר בקומה 2. תשובה זו לא תיתכן. אם בצלאל גר בקומה 2, אז מהנתון הראשון עולה כי אבנר חייב לגור בקומה 4 (כי היא היחידה שאינה צמודה לקומה 2). אבל זו סתירה לנתון השני, שלפיו דוד גר בקומה גבוהה מאבנר. זו התשובה הנכונה.

אבנר
בצלאל

21. התשובה הנכונה היא : (3).

נתונים :

- כל הדובונים שחורים.

- כל יצור שחור הוא גם מעופף.

- רק יצורים שחורים עשויים להיות קוסמים.

אנו מתבקשים למצוא מה נובע מכך. נבדוק את הטענות שבתשובות :

תשובה (1) : כל דובון הוא גם קוסם. נבדוק מה אנו יודעים על כל הדובונים, והאם ניתן להסיק כי הם קוסמים. לפי הטענה הראשונה, אנו יודעים כי כל דובון הוא שחור. מצירוף הטענה השנייה עולה כי הוא גם מעופף. הטענה השלישית אינה מלמדת אותנו שום דבר וודאי על יצור מעופף, אלא רק כי הוא עשוי להיות קוסם. לא ניתן להסיק כי דובון הוא בהכרח קוסם. תשובה זו נפסלת.

תשובה (2) : כל קוסם הוא גם דובון. נבדוק מה אנו יודעים על כל הקוסמים, והאם ניתן להסיק כי הם דובונים. לפי הטענה השלישית אנו יודעים כי כל קוסם הוא מעופף. הטענה השנייה אינה מספרת שום דבר וודאי על יצורים מעופפים, ולכן לא ניתן לצרף אותה. תשובה זו נפסלת.

תשובה (3) : כל הדובונים מעופפים. נבדוק מה אנו יודעים על כל הדובונים, והאם ניתן להסיק כי הם מעופפים. לפי הטענה הראשונה, אנו יודעים כי כל דובון הוא שחור. מצירוף הטענה השנייה עולה כי הוא גם מעופף. זו התשובה הנכונה.

22. התשובה הנכונה היא : (2).

מראיין : "אילו _____, האם אז היית משנה את עמדתך בעניין?
פרופסור גלרון : "ודאי שלא. אמנם, אין עוררין על חשיבותו ההיסטורית של בית וייס, אולם לשימורו אין כל ערך גם אילו היה נעשה בידי אדריכל המתמחה בשימור, בזמן שמכל צידו מוקמים גורדי שחקים מזכוכית, שלא זו בלבד שיסתירו אותו, אלא גם ינתקו אותו לחלוטין מהקשרו ההיסטורי והתרבותי."
אנו נדרשים למצוא מה ישלים את דברי המראיין בצורה הגיונית.
ניתן להסיק את שאלתנו של המראיין מתשובתה של גלרון. גלרון טוענת ש : "לשימורו של בית וייס לא היה כל ערך גם אילו היה נעשה בידי אדריכל המתמחה בשימור". מכך ניתן להסיק כי המראיין שאל אם הייתה משנה את עמדתה אילו הן נעשו בידי אדריכל כזה.

23. התשובה הנכונה היא : (2).

אפרת טוענת כי אם צדו האחד של קלף הוא ירוק, אזי צדו האחר הוא אדום.
ידוע כי לקלמן שני קלפים – אחד ששני צידיו אדומים, ואחר, ששני צידיו ירוקים.
אנו נדרשים למצוא איזה מהקלפים מפריך את טענתה של אפרת. נתבונן בקלפים :
הקלף ששני צידיו אדומים אינו מפריך את טענתה של אפרת, שכן טענתה נוגעת רק לקלפים שיש להם צד ירוק, ולא לקלפים שאין להם צד ירוק.

הקלף ששני צידיו ירוקים **מפריך** את טענתה של אפרת, שכן זהו קלף שיש לו צד ירוק, ולפי טענתה אמור צדו השני להיות אדום. אבל צדו השני של הקלף של קלמן ירוק אף הוא, ולפיכך הוא מפריך את טענתה.

24. התשובה הנכונה היא: (1).

הקרימינולוג קניגיה גילה כי אנשים אלימים נהגו לצפות בסרטים שהציגו התנהגות אלימה. הוא הסיק מכך שהצפייה בסרטים אלימים גורמת להתנהגות אלימה. במחקר המשך, צפו נבדקים בעלי רמות שונות של אלימות בקרבות אגרוף. אנו נדרשים למצוא את הממצא שתומך בטענה שקניגיה מחליף בין סיבה לתוצאה. נבדוק את התשובות:

תשובה (1): הנבדקים שנטו יותר להתנהגות אלימה נהנו מהצפייה בקרבות האגרוף יותר מהאחרים. ממצא זה ניתן להסיק כי הצפייה בסרטים אלימים באה **בעקבות** הנטייה להתנהגות אלימה, כלומר הצפייה בסרטים אלימים היא התוצאה של ההתנהגות האלימה, ולא הסיבה שלה. זו התשובה הנכונה.

הבנת הנקרא

25. התשובה הנכונה היא: (4).

לפי שורה 2: "רבים מהם מבינים את הדמוקרטיה הבנה חלקית...". בשורות 4-5 נאמר: "תפיסה כזו של הדמוקרטיה מעידה על חוסר מודעות לכך שמלבד הממד הפורמלי של שלטון הרוב יש לדמוקרטיה גם ממד נוסף, מהותי...". מכאן עולה שיש פער בין הדרך שבה מבינים הישראלים את מושג הדמוקרטיה לבין משמעותו האמיתית של המושג.

26. התשובה הנכונה היא: (4).

"סייג חוקתי לכוחו של הרוב" פירושו: הגבלה של כוחו של הרוב על ידי יצירת חוקה. לפי שורות 4-5: "יש לדמוקרטיה גם ממד נוסף, מהותי, של ערכים אנושיים בסיסיים, אשר אפילו הרוב אינו רשאי לפגוע בהם פגיעה שרירותית". לפי שורות 7-9: "לא היה סייג חוקתי לכוחו של הרוב. מצב זה נבע מאי-מימוש ההבטחה... בדבר חוקה שתגן על זכויות האדם ותסמיך את בית המשפט לבטל חקיקה הפוגעת בהן באורח שרירותי". כלומר, כל עוד אין חוקה בישראל, שמסמיכה את בית המשפט לבטל חוקים שנוגדים את זכויות האדם, הרוב יכול לחוקק חוקים שיפגעו בזכויותיו הבסיסיות של המיעוט.

27. התשובה הנכונה היא : (3).
 בשורות 12-14 נכתב: "אלא שעד שנות התשעים אף אחד מחוקי היסוד שנחקקו לא מילא את תכליתה העיקרית של החוקה...".
 הביקורת כאן היא שהכנסת החליטה במקום לחוקק באקט חד פעמי חוקה שתגן על זכויות המיעוט, ליצור חוקי יסוד שיתאגדו לבסוף לחוקה כזו. אבל כל חוקי היסוד, עד שנות התשעים, לא התייחסו לזכויות המיעוט ולא הגנו עליו, ולכן לא מילאו את המטרה העיקרית שלשמה החליטה הכנסת לחוקקם.
28. התשובה הנכונה היא : (3).
 לפי שורות 8-10: "ההבטחה שניתנה בהכרזת העצמאות בשנת 1948, בדבר חוקה שתגן על זכויות האדם" לא קוימה ולא היו הגבלות על כוחו של הרוב.
 לפי שורה 15: "רק בשנת 1992 החל להסתמן סיכוי כי תקיים ההבטחה שניתנה בהכרזת העצמאות. בפעם הראשונה נחקק חוק יסוד... שהטיל הגבלות על כוחם של נציגי הרוב".
 כלומר, על-אף שהוחלט כבר ב-1948 להגן את זכויות המיעוט, רק ב-1992 נחקק חוק יסוד ברוח החלטה זו.
29. התשובה הנכונה היא : (4).
 לפי שורות 17-18: "... אהרון ברק כינה את קבלתו של חוק יסוד זה "מהפכה חוקתית". בעקבותיו אין הכנסת מוסמכת עוד לחוקק חוק שאינו מכבד את זכויות האדם הבסיסיות".
 לפי מה שנכתב בפסקאות הקודמות (שורות 5-6), זכויות האדם הבסיסיות הן הממד הערכי של הדמוקרטיה.
30. התשובה הנכונה היא : (4).
 המימרה האמריקנית "זכותי להניף את זרועי מסתיימת בקצה חוטמו של שכני" ממחישה את חשיבות הגבלתן של הזכויות של אדם אחד, על מנת שלא לפגוע באדם אחר.
 גייפ העובר בשדה חקלאי מממש את זכותו של הנהג לחופש תנועה, אך זכות זו כבר פוגעת בבעליו של השדה, ולכן הוא מהווה דוגמה לאי-מימושה של המימרה.